Põllumajandus- ja Toiduamet

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Bioturvalisuse nõuded ning 2025. a sigade Aafrika katku puhangute epidemioloogiliste uuringute kokkuvõte

Taudikahju hüvitatavus

Seafarmijuhtide koolitus

EPKK ja Eesti Tõusigade Aretusühistu veebikoolitus

27.02.2026

Põllumajandus- ja Toiduamet

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

SAKi kodusigade kolded 2025

Kolded numbrites:
- 11 kollet
- 5 maakonda
- 62 000 hukatud/surnud kodusiga
- Ca 4000 t korjuseid

Kõik esmased kolded

Epidemioloogiliselt ei olnud omavahel seotud

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

SAK metssigadel 2026

46 metssiga

Bioturvameetmed

Füüsilise kaitse meetmed

- asjakohasel juhul ala sulgemine
- piirdetarade ehitamine
- varjualuste ehitamine
- võrguga piiramine
- puhastamine
- desinfektsioon
- putukatõrje
- näriliste tõrje

Haldusmeetmed

- loomade, toodete, sõidukite ja inimeste ettevõttesse sisenemise ja sealt väljumise kord
- seadmete kasutamise kord
- asjaomaseid riske arvestavad liikumistingimused
- loomade või toodete ettevõttesse toomise tingimused
- äsja sisse toodud või haigete loomade eraldamine
- surnud loomade ja muude loomsete kõrvalsaaduste ohutu kõrvaldamise süsteem

Õiguslik raamistik

- Veterinaarseadus
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/429, 9. märts 2016, loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus)
- Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed (MeM 19.05.2022 määrus nr 27)
- Komisjoni 16. märts 2023 a. rakendusmäärus 2023/594. millega kehtestatakse sigade Aafrika katku tõrje erimeetmed ja tunnistatakse kehtetuks rakendusmäärus (EL) 2021/605

Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed (MeM 19.05.2022 määrus nr 27)

§ 2. Sigade Aafrika katku täpsemad bioturvameetmed ettevõttes, kus peetakse sigu:

- väljaspidamise keeld
- tarastus
- loomsete kõrvalsaaduste vedu
- inventari, sööda ja allapanu viimise nõuded
- haljassööda, allapanu korraldus
- söötmise nõuded

Bioturvalisusnõuded (2023/594 III lisa)

- Välistatud kontakt teiste ettevõtete sigadega ja metssigadega
- Hügieenimeetmed territooriumile sisenemisel (desobarjäär)
- Seapidamisruumidesse sisenemisel ja väljumisel hügieeninõuded, riiete ja jalanõude vahetus, käte pesemine, jalanõude deso
- Keeld 48 tundi pärast jahipidamist kokku puutuda sigadega
- Kõrvaliste isikute ja transpordivahendite sisenemiskeeld
- Arvestus ettevõttesse sisenevate isikute ja transpordivahendite kohta
- Nõuded tarastusele (seapidamisruumid, sööda/allapanu hoidmise ruumid)
- Nõuded ehitistele (puhastatavad, desinfitseeritavad, loomakindlad)
- Nõuded BT kavale; BT kava heakskiitmine

Tarastus

Tarastus (loomakindel; aluspinnasega ühendatud; piirab ligipääsu inventarile, söödale, allapanule, veele ning sõnniku ja läga ladestuskohtadele)

- Farmi territoorium oli piiratud taraga, milles olid augud, kust mahuksid läbi väiksemad loomad
- Tara äärest oli osaliselt niidetud (enamasti seestpoolt), kuid mitmes kohas mitte, mistõttu oli keeruline kontrollida tara terviklikust ja katkematust, kuna see oli niivõrd võsastunud
- Jalgvärv (või sõidukite värav) lägahoidla juures oli avatud
- Territoorium on piiramata, mistõttu kõrvalistel isikutel on võimalik vabalt territooriumile siseneda
- Tara on maha vajunud
- Tara on kergesti ületatav vana estakaadi juurest

Veokite desobarjäär

- Juht väljub veokist sigala territooriumile
- Veokeid ei pesta enne desinfektsiooni (vihmase suvega võisid veokid olla rohkem saastunud ka)
- Desinfektsiooni meetmeid sõidukite sisenemisel territooriumile ei rakendata
- Sama loomaveok tegi samal päeval kaks sõitu farmi (eelnevalt pesti päritolukohas). Peale loomade maha laadimist puhastati ja pesti veoki haagis farmi territooriumil enne kui see tõi uue koorma loomi
- Kruus ja muld hoiavad orgaanilist materjali; nendel teedel sõitvate sõidukite rehve ainult desinfitseeriti, kuid ei pestud
- Veokid pääsevad territooriumile ühest väravast läbides kuivdeso barjääri, millesse on puistatud kloorlupja (loomapidaja sõnul lisaks ka desoprits)

Inimeste desobarjäärid/must-puhas tsoon

- Lisaks peauksele liiguvad inimesed välja ja sisse ka korjuste teisaldamise uksest. Ukse juures oli desomatt, mida ilmselt ei kasutata (ühel juhul võis desomatt mitte olla piisav sest pesu ei eelnenud)
- Hoonest-hoonesse liikumisel ei olnud desobarjääre, iga sektsiooni ukse taga oli desovann lahusega
- Desomatt oli vaatluse ajal kuiv

Selleks, et loomade juurde liikuda tuli mööda sama teed tagasi liikuda, et jõuda tõkkeni, kus tuli uuesti vahetada jalatseid

Putukate/näriliste tõrje

- Farmis teostati näriliste tõrjet vastavalt ette antud plaanile (peibutussööda kastid), vaatamata sellele märgati kaht elusat ja kolme surnut närilist hoonetes kohtvaatlusel
- Kohtvaatlusel nähti närilisi ning hoones oli mitmeid tühje ruume, mis soodustasid nende pesitsemist. Näriliste tõrje söödapalakesed ei olnud alati olemas söödamajades.
- Sigalate akendele olid paigaldatud putukavõrgud, mis mõnedes sektsioonides olid katkised. Laes olevad ventilatsiooniavad olid osaliselt või täielikult avatud, mistõttu lindudel ja putukatel oli juurdepääs loomadele nende kaudu
- Putukavõrke paigaldatud ei ole (samas kärbseid oli väikesel arvul)
- Närilisi (rotte) on sigalas rohkesti. Näriliste tõrjeks kasutatakse farmis peibutussööta. Tõrjet viib läbi lepinguline ettevõte, kes paneb peibutussööta välja üks kord kuus.

Riskikoht?

Muud (1)

- Käsikärud liikusid koridorides sektsioonist sektsiooni ilma rataste pesu ning desota. Üks ja sama käsikäru võis liikuda ühel ja samal söötmiskorral erinevate sektsioonide vahel.
- Farimi kõrval viljakuivati -Kui tuul on ida suunast, siis kandub teravilja kuivatist tolmu farmiterritooriumile ja jõuab samuti loomapidamisruumidesse läbi ventilatsiooniavade
- Sõnnik eemaldatakse laudast traktoriga. Sama traktoriga veetakse sööta ja tehakse talus ka teisi töid
- Farmi põllutehnikat hoitakse sigala territooriumil
- Farmi teraviljaveskil puudub uks. Söödakotid on väljas varikatuse all, millel puudub piire. Seega on nii veskile kui söödakottidele vaba juurdepääs metsloomadel. Lisaks liigutakse veskisse läbi õu, kuhu sisenevad talu sõidukid ilma desinfitseerimata.
- Niitmismasinat desinfitseeriti kuid see ei läbinud desovanni (töö teostaja tuli väljast)
- Sigalas kasutati alates augustist omatoodetud teraviljast sööta, mis pärines käesoleva aasta lõikusest

Muud (2)

Põhutranspordiks kasutavad uste juures olevad estakaadid ja põrandad ei olnud kergesti pestavad ega desinfitseeritavad, mistõttu kui need saastusid, siis võidi jalatsite ja põhuga viirus edasi kanda loomadeni

Põllumajandus- ja Toiduamet

Vastutus oma sigade tervise eest lasub seakasvatajatel

- Iga päev = bioturvalisus
- Iga töötaja = kriitiline
- Väikesed sammud = suur kaitse
- Õiged harjumused hoiavad farmi töös!

Põllumajandus- ja Toiduamet

Taudikahju hüvitatavus

Kui palju läks riigile maksma 2025. a SAKi kollete likvideerimine? Mis seisus on hetkel kolded?

Ca 10 miljonit, neist:

- loomapidajale makstav hüvitis hukatud ja hukkunud sigade eest: 7,7 miljonit
- sigade hukkamine ja kahjutustamine: 2,1 miljonit

11 taudikoldest:

- 3 ei jätka seapidamisega
- 5 on taasasustamine lõppenud ja seapidamine jätkub
- 1 taasasustamine pooleli
- 2 pole veel taasasustamiseni jõudnud

Mida hüvitatakse?

Vastavalt veterinaarseaduse § 65 loomapidajale hüvitatakse:

- ettekirjutuse alusel tapetud, sealhulgas kontrolltapetud ja hukatud ning loomataudi tõttu hukkunud looma väärtus
- ettekirjutuse alusel hävitatud seadme, sööda, pakkematerjali ja loomse saaduse või loomse paljundusmaterjali väärtus

Mida esitama peab?

Hüvitise saamiseks peab loomapidaja 10 tööpäeva jooksul alates hukkamise lõppemisele järgnevast päevast esitama taotluse koos vajalike dokumentidega:

- PTA poolt väljastatud hukkamise otsus
- loomade hukkamise väärtuse hindamise akt
- materjalide hävitamise otsus ning hindamise akt
- aretusloomade puhul lisatakse aretusloomade nimekiri
- ostuarved

Hüvitatav

- Sööt, täiendsööt
- Mänguasjad, ajamislauad, desomatid, elektripiitsad
- Seadmed, siia alla kuuluvad ka seapidamisruumide need sisseseaded mis on
- hävitatud (sulud, piirded, plaadid
- Arvestatakse kulumi %

Mittehüvitatav

- Ravimid, libestid, seemenduskõrred jne
- Süstlad, nõelad
- Harjad, kühvlid, ämbrid jne igasugused väikevahendid
- Allapanu
- Diivanid, toolid, lauad jne ehk kontorimööbel

Taotluse mitterahuldamine (1)

- loom tapeti, hukati või hukkus loomkatse käigus
- loom tapeti või hukati ilma PTA otsuseta
- loom hukkus muul põhjusel kui loomataud
- looma Eestisse toimetamisel ei täidetud veterinaarseaduses sätestatud nõudeid
- loom ei olnud identifitseeritud ega registreeritud
- taotleja takistas loomatauditõrjeks vajaliku riikliku järelevalve teostamist või ei täitnud ettekirjutuse nõudeid
- taotleja esitas teadlikult valeandmeid või mõjutas taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil
- seade, sööt, pakkematerjal, loomne saadus või loomne paljundusmaterjal hävitati ilma PTA otsuseta
- kahju hüvitamiseks on sõlmitud kindlustusleping
- on kindlaks tehtud, et SAKi farmi jõudmine oli põhjustatud loomapidaja tahtlikust tegevusest või tema hooletusest (näiteks puudulike bioturva-meetmete tõttu)

Taotluse mitterahuldamine (2)

- Kui seapidaja pole oma seapidamise pidamise kohta PRIA loomade registris registreerinud, siis taudikahju ei hüvitata.
- Taudikahju ei hüvitata ka juhul kui peale uute sigade sissetoomist diagnoositakse SAK ajal kui antud seafarm paikneb piirkonnas kus kehtivad III tsooni piirangud.

Eesti siga on väärt kaitset

Postimees 29.07.2014

Urmas Nemvalts, Postimees